

Małgorzata Janicka-Stysz, Akademia Muzyczna w Krakowie, Muzeum Narodowe w Krakowie

Wizja góralszczyzny w balecie *Harnasie* Karola Szymanowskiego

Harnasie to jedyne dzieło Karola Szymanowskiego oparte na folklorze górali tatrzańskich tak w warstwie muzycznej, jak i widowiskowo-scenicznej; kompozytor nazwał swój balet „folklorystycznym”. Podstawą kształtowania muzyki stała się tu gra między nutami przytoczonymi *in crudo*, nutami przetworzonymi i nutami stylizowanymi. Po premierze baletu w Pradze, 11 maja 1935 roku, kompozytor zwierzał się w liście do matki, że muzyka *Harnasiów* jest teatralna i sceniczna oraz niezawodna jako efekt dramatyczny. Ona też inspirowała swym barbarzyńskim witalizmem kolorów orkiestrowych i śmiałymi szmerowo-klasterowymi czy fowistyczno-hałaśliwymi pomysłami brzmieniowymi realizatorów przedstawień. Dramaturgia baletu ujęta została w ramy liryczne: zakopiańska historia, jaką są *Harnasie*, zaczyna się od zaintonowanej przez obój nuty Sabatowej, a kończy miłosną pieśnią w dwugłosie tenoru solo i solowych skrzypiec. W tak zakomponowanej przestrzeni rozgrywa się teatr ekstensywnego ruchu - rytmu. To w rytmice o charakterze *barbaro* Szymanowski widział, obok chropowatych melodii, istotę „rasowej” (jak mawiał) góralszczyzny.